

Podaljševanje življenjske dobe ukrajinskim jedrskim reaktorjem: Čezmejna presoja vplivov na okolje in posvetovanja za državljane EU

Ukrajinska vlada podaljšuje življenjsko dobo 15 jedrskim reaktorjem, a zaenkrat brez primerne okoljske presoje. Državljan EU zahtevajo uporabo določil Espoo konvencije.

Ukrajina ima 15 delujočih jedrskih reaktorjev¹. V prihajajočih mesecih bo dvema od teh poteklo obratovalno dovoljenje: Južno ukrajinskemu 2 (kapaciteta 1000 MW, dovoljenje poteče maja 2015) in Zaporizhia 1 (kapaciteta 1000 MW, dovoljenje poteče decembra 2015). Nadaljnim sedmim reaktorjem bo načrtovana življenjska doba potekla v naslednjih štirih letih.

Kljub resnim pomislekom o njihovi varnosti² Ukrajina s programom nadgradnje varnosti jedrskih elektrarn načrtuje podaljšanje življenjske dobe vsem svojim reaktorjem. Za dva od njih (Rivne 1 in 2) je obratovalno dovoljenje že podaljšala za 20 let. Odločitev, ki ima lahko resne, tudi čezmejne, posledice na okolje in zdravje ljudi, je bila sprejeta brez ustrezne presoje vplivov na okolje. V primeru Rivne je implementacijski odbor Konvencije o presoji čezmejnih vplivov na okolje (Espoo konvencija) ugotovil, da je Ukrajina kršila njena določila³.

Kljub temu pristojni organi v Ukrajini pristopa pri podaljševanju obratovalnih dovoljenj ne spreminjajo. Potencialno prizadete države⁴ v skladu z Espoo konvencijo (sosednje in druge) niso prejele notifikacije v zvezi s podaljšanjem obratovalne dobe za Južno ukrajinski 2 reaktor, ki je prvi v vrsti za podaljšanje – odločitev o podaljšanju obratovalne dobe se predvidoma pričakuje konec aprila.

1 <http://bankwatch.org/our-work/projects/nuclear-power-plant-safety-upgrades-ukraine>

2 Staranje reaktorjev predstavlja povečano nevarnost nesreč z radioaktivnimi izpusti. Navkljub posodobitvam se verjetnost nesreč s starostjo reaktorjev povečuje: <https://miningawareness.wordpress.com/2015/02/28/thousands-of-cracks-in-belgian-nuclear-reactors-probable-global-nuclear-scourge/>, http://www.greenpeace.org/switzerland/Global/switzerland/de/stromzukunft_schweiz/atom/ageing2014/Lifetime-extension-of-ageing-nuclear-power-plants-Entering-a-new-era-of-risk.pdf

3 http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/IC/ece.mp.eia.ic.2014.2.as_resubmitted.pdfhttp://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/decisions/Decision_VI.2.pdf

4 1. člen Espoo Konvencije:

http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/Espoo_Convention_authentic_ENG.pdf

Ker ima lahko podaljševanje življenjske dobe ukrajinskih reaktorjev dramatične posledice na sosednje in druge EU države, nevladne organizacije iz Bolgarije, Romunije, Madžarske, Slovaške in Slovenije svoje vlade pozivamo, da ukrepajo v skladu s 7. odstavkom 3. člena Espoo konvencije. Organizacije si prizadevamo, da bi imeli prebivalci naših držav svoj glas v posvetovalnem procesu. Od vlad pričakujemo, da se oprejo na relevantne odločitve implementacijskega odbora Espoo konvencije, kot tudi trenutno politično situacijo⁵. Če vlade ne bodo ukrepale, državljani ne bodo mogli uveljaviti svojih pravic, ki izhajajo iz Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (Aarhuška konvencija), Direktive 85/337 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (EIA direktiva) ter Espoo konvencije.

Projekt podaljševanja življenjske dobe ukrajinskih jedrskih reaktorjev ne bi bil mogoč brez finančne podpore Euratom-a in Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD)⁶, ki za projekt prispevata vsaka po 300 milijonov EUR posojila. Pomemben predpogoj za posojilo je popolna skladnost projektov z okoljskimi pogodbami, ki zavezujejo Ukrajino, še posebej z Espoo konvencijo.

Zato nevladne organizacije tudi EBRD in Evropsko komisijo (Direktorat za okolje) pozivamo k spoštovanju pravic EU državljanov v projektih, ki so podprti z evropskim javnim denarjem.

Kontakt:

Barbara Kvac

Focus, društvo za sonaraven razvoj

barbara (at)focus.si

059 071 325

5 <http://bankwatch.org/news-media/blog/ebd-sticks-business-usual-despite-ukraine-facing-war-and-severe-shortages>

6 <http://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/nuclear-power-plant-safety-upgrade-program.html>